

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ
&
ΕΤΕΡΟΤΗΤΑ

Δόμνα Μιχαήλ
Καθηγήτρια

Ενότητα 2 & 3:
«φυλή» και «εθνοτικότητα»

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

- ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (culture)
- ΦΥΛΗ (race)
- ΕΘΝΟΤΙΣΜΟΣ (ethnicity)
- ΦΥΛΟ (gender)
- ΑΝΑΠΗΡΙΑ (disability)

Ετερότητα είναι η κατάσταση του άλλου όντας άλλος ή διαφορετικός.

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

■ Racism > Race

Θεωρία που υποστηρίζει την «φυλετική ανωτερότητα», συμπεριλαμβανομένης και της πίστης ότι η «φυλή» καθορίζει την ευφυΐα, τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά και τις ηθικές ιδιότητες.

Ρατσιστική προκατάληψη & ρατσιστική διάκριση

- Και οι δύο αυτές έννοιες συμπεριλαμβάνονται στον «ρατσισμό» και περιγράφουν κοινωνικά συστήματα τα οποία συστηματικά ασκούν διακρίσεις στη βάση ορισμένων «φυλετικών κατηγοριών»

«θεσμικός ρατσισμός»

- Όρος που χρησιμοποιείται συχνά από ορισμένους συγγραφείς και αναφέρεται στο «δομικό κοινωνικό χαρακτηριστικό» του ρατσισμού και τον τρόπο με τον οποίο συγκεκριμένα φυλετικά χαρακτηριστικά και στερεότυπα ενσωματώνονται σε νομικά, διοικητικά και κοινωνικά συστήματα.

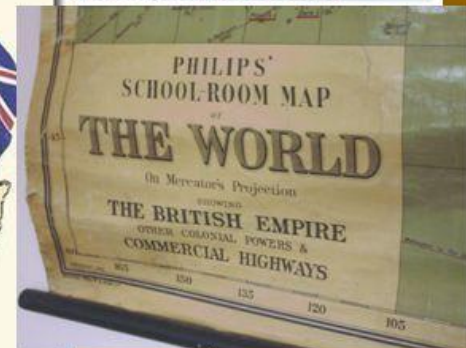
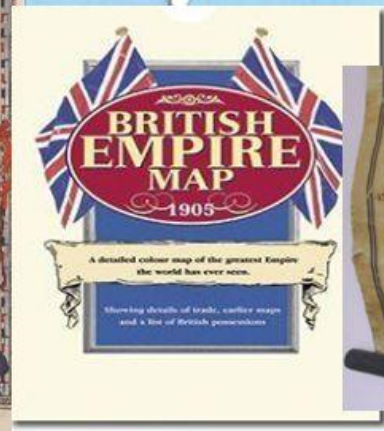
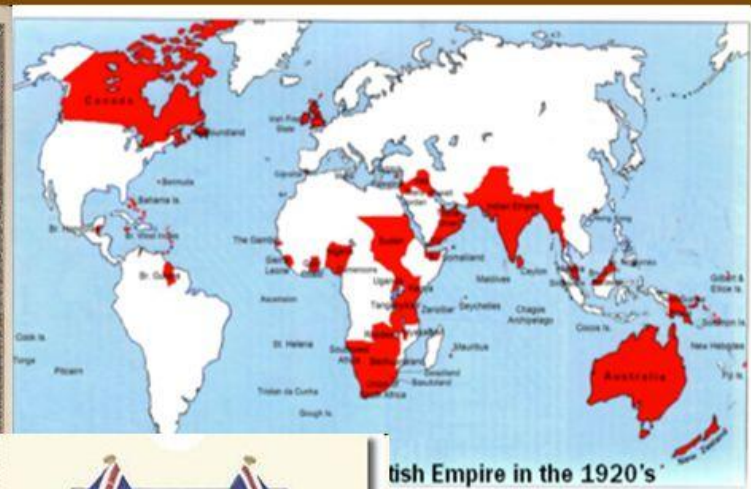
«Θεσμικός ρατσισμός»

- Ο θεσμικός ρατσισμός μπορεί να αναλυθεί ως ένα προϊόν ταξικών συμφερόντων και ταξικής ιδεολογίας.
- Επίσης σε διεθνές επίπεδο ως προϊόν αποικιακών και ιμπεριαλιστικών στρατηγικών που χρησιμοποιούν το «ρατσισμό» ως βασικό μέσο νομιμοποίησης και διατήρησης των σχέσεων εκμετάλλευσης, άνισης ανταλλαγής και υποτέλειας πληθυσμών με διαφορετικά φυσικά χαρακτηριστικά.

αποικιοκρατία

- Η αποικιοκρατία συνδέθηκε με την επινόηση της έννοιας της φυλής ώστε να δικαιολογηθεί το δουλεμπόριο. Δημιουργήθηκαν και ιεραρχήθηκαν οι ανθρώπινες φυλές.

Η Βρετανική αυτοκρατορία

Ανθρωπομετρία-Κρανιομετρία (1850-1950)

Επιστημονικός τομέας που μελετά τις αναλογίες και τις μετρήσεις των διαστάσεων ενός ανθρωπίνου σώματος. Το βασικό της αξίωμα ήταν ότι οι άνθρωποι ταξινομούνται σε γενετικά και σαφώς καθοριζόμενους “διακριτούς” «κρανιότυπους», οι οποίοι αντιστοιχούν σε βιολογικές «φυλές». Επομένως, αν εξετάσουμε τις ανατομογεωμετρικές ιδιότητες του κρανίου ενός ανθρώπου, όπως λ.χ. ο «**Κεφαλικός ή Κρανιακός Δείκτης**» (*Cephalic Index*, ο λόγος μεταξύ εγκάρσιας και προσθοπίσθιας κρανιακής διαμέτρου) τότε μπορούμε να τον ταξινομήσουμε σε κάποια «ράτσα/φυλή».

Επιστημονικός ρατσισμός

Scientific racism
in modern
South Africa

Saul Dubow

Tipi di Negri di silvestri. In alto, un Dzing, brachiocefalo;
in basso, un Kongo, mesocefalo (da L. POETZ).
[Note: The text in the image contains a typo: 'Dzing' should be 'Dzing' or 'Dzing', and 'mesocefalo' should be 'mesocephalo'.]

ανθρωπομετρία

- **εγκληματολογική ανθρωπομετρία** (ώστε να αναγνωριστούν νεκροί και δράστες)
- **ανατομική ανθρωπομετρία** (σε ανατομικές διαλέξεις ιατρικής)
- **ρατσιστική συγκριτική ανθρωπομετρία** (ώστε να υποστηριχθεί η διανοητική ιεράρχηση των φυλών, υπάρχουν πολλά σχετικά βιβλία, όμως η συγκριτική ανθρωπομετρία δεν είναι αναγκαστικά ρατσιστική, πρέπει να υπάρχει ρατσιστικό ιδεολόγημα)

παραδοχές της κρανιομετρίας

- 1) Ο κρανιότυπος κάθε ανθρώπου είναι **γενετικά καθοριζόμενος**.
- 2) Οι κρανιότυποι είναι **διακριτοί** και τα μεταξύ τους όρια **σαφώς καθοριζόμενα**.

...

Στην αρχή κατέληξαν ότι υπήρχαν τρεις ευρωπαϊκοί κρανιότυποι:

- – δολιχοκεφαλικός
- – μεσοκεφαλικός
- – βραχυκεφαλικός
- Το πρόβλημα ήταν ότι αυτοί οι «κρανιότυποι» δεν είχαν διακριτά όρια, αλλά σχημάτιζαν ένα συνεχές και έτσι οι ίδιοι οι μετρητές αναγκάστηκαν εντελώς υποκειμενικά να θέσουν τα δικά τους όρια (λ.χ. με το υποκειμενικό όριο $K\Delta = 75,9$ στους άνδρες, αυτός που είχε $K\Delta = 75,5$ ήταν «δολιχοκεφαλικός», ενώ αυτός που είχε $76,5$ ήταν «μεσοκεφαλικός»).
- Απο νωρίς έγινε γνωστό ότι σε καμιά περιοχή της Ευρώπης δεν υπήρχε μια πλήρως ομοιογενής κατάσταση με έναν μόνο κρανιότυπο, αλλά παντού υπήρχαν και οι τρεις κρανιότυποι, απλώς «έπαιζαν» τα ποσοστά από μέρος σε μέρος.

...

- Γρήγορα, η κρανιομετρία έγινε το αγαπημένο χόμπι των ρατσιστών που προσπαθούσαν ν' αποδείξουν την ανωτερότητα της «Νορδικής/Άριας φυλής». Εφευρέθηκαν τρεις Ευρωπαϊκές «ράτσες»: η «Νορδική» («λευκόχροοι δολιχοκέφαλοι»), η «Αλπινοειδής» (λευκόχροοι μεσοβραχυκέφαλοι) και η «Μεσογειακή» («σκουρόχρομοι δολιχοκέφαλοι») και ο καθένας έγραφε αυθαίρετες θεωρίες για τις «έμφυτες ιδιότητες» της κάθε «ράτσας».

Rudolph Virchow (1821-1902)

Βιρχοφ

- Ο Virchow (πατέρας της σύγχρονης παθολογίας/νοσολογίας) Γερμανός γιατρός, ανθρωπολόγος, παθολογοανατόμος, βιολόγος, συγγραφέας και πολιτικός, γνωστός για τη πρόοδό του στη δημόσια υγεία. Επίσης είναι γνωστός ως ο πατέρας της παθολογίας επειδή βοήθησε να απορριφθεί η θεωρία των χυμών φέρνοντας περισσότερη επιστήμη στην ιατρική. Είναι επίσης ένας εκ των ιδρυτών της κοινωνικής ιατρικής.

Rudolph Virchow (1821-1902)

- Συνειδητοποίησε νωρίς ότι οι κρανιότυπιοι-«ράτσες» υπήρχαν μόνο στο μυαλό των ρατσιστών. Έκανε τις δικές του κρανιομετρικές μελέτες και μαζί με τον συνεργάτη του Josef Kollman, στο ανθρωπολογικό συνέδριο της Καρλσρούης του 1885, ήταν οι μόνοι που υποστήριξαν ότι οι ρατσιστικές θεωρίες που βασίζονταν σε κρανιομετρικές/ανθρωπομετρικές ήταν ψευδοεπιστημονικές.

...

- Όλα αυτά στα τέλη του 19ου αιώνα. Στο πρώτο μισό του 20ου αιώνα, οι κρανιότυπτοι σταδιακά αυξάνονταν (από 3 έγιναν 6) και, **επειδή οι περισσότεροι μελετητές δεν μπορούσαν να εντοπίσουν σαφή όρια ανάμεσά τους, εφηύραν και επιπλέον «μεικτούς» τύπους, καταλήγοντας σε μια ντουζίνα υποτιθέμενων «κρανιότυπων».**

...

- Σε όλο αυτό το διάστημα, οι «κρανιομέτρες» πάντοτε υπέθεταν χωρίς να το έχουν αποδείξει ότι οι κρανιότυποι είναι γενετικά καθοριζόμενοι.

...

- Το θεωρητικό οικοδόμημα της «κρανιομετρίας» άρχισε να γκρεμίζεται όταν ακριβώς άρχισε να διαφαίνεται ότι το περιβάλλον καθώς και τυχαίοι παράγοντες παίζουν σημαντικό ρόλο στην διάπλαση του κρανίου και, επομένως οι κρανιότυποι δεν ήταν «αμιγώς γενετικές [=γενετικά κληρονομήσιμες] κατηγορίες».

Σήμερα...

- Οι περισσότεροι Φυσικοί Ανθρωπολόγοι έχουν εγκαταλείψει τελείως την κρανιομετρία, αν και ορισμένοι πειραματίζονται με αναλύσεις αίματος για να αποδείξουν τις ρατσιστικές τους θεωρίες.

Το ανθρώπινο είδος

- Πολύ ομοιογενές (γενετική ομοιότητα σε ποσοστό 99.9%). Μεγαλύτερες διαφορές μεταξύ των 2 φύλων παρά μεταξύ φυλετικών ομάδων.

Μελέτες

- Μελέτες πάνω στον «ρατσισμό» κατέδειξαν πως η δημιουργία και η κατάρριψη ρατσιστικών στερεοτύπων και προκαταλήψεων σχετίζεται άμεσα με τις μεταβαλλόμενες ιστορικές σχέσεις ανάμεσα σε διαφορετικούς πληθυσμούς και πάνω από όλα τα συμφέροντα των κυριαρχουσών ομάδων.

Η πολιτισμική διαφορά ως φυλετική ή εθνοτική διαφορά

- Τι είναι η φυλή και τι η εθνοτικότητα;
- Κοινωνικές κατηγορίες με βάση τις οποίες δομείται η κοινωνία;

Η πολιτισμική κατασκευή της «φυλής»

- Η «φυλή» όπως και η «εθνοτικότητα» είναι κατηγοριοποιήσεις στη βάση της κουλτούρας κι όχι της βιολογίας.
- Αυτό σημαίνει ότι οι «εθνοτικές ομάδες» συμπεριλαμβανομένων και των «φυλών» προκύπτουν από αντιθέσεις που δημιουργούνται και αναπαράγονται μέσα στις κοινωνίες παρά μέσα από επιστημονικές κατηγοριοποιήσεις με βάση τα κοινά γονίδια.

Υπάρχουν φυλές;

- Είναι αδύνατον να ορίσουμε τις φυλές με όρους της βιολογίας.
- Μόνο πολιτισμικές κατασκευές της «φυλής» είναι δυνατόν να γίνουν αν και ο μέσος πολίτης αντιλαμβάνεται την «φυλή» με όρους βιολογικούς.

«Φυλή»

- Επιστημονικά ο όρος αποτελεί προβληματική κατηγορία (Lewontin & Levins, 2007; Smedley & Smedley, 2005). Η σύγχρονη έρευνα έδειξε ότι η παραδοσιακές κατηγοριοποιήσεις των «φυλών» δεν αντιστοιχούν σε γενετικά διακριτές ομάδες. Τα εξωτερικά χαρακτηριστικά, όπως το χρώμα του δέρματος, η υφή των μαλλιών, ή τα χαρακτηριστικά του προσώπου, που χρησιμοποιήθηκαν για να κατηγοριοποιήσουν τις «φυλές» στο παρελθόν, θεωρούνται από την πλευρά της γενετικής ποικιλότητας ως ασήμαντα. (βλ. Bamshad & Olson, 2003, για μια λεπτομερή παρουσίαση).

Βιολογική «φυλή»... μια ανυπόληπτη θεωρία

- Αν και η διαφορά στα επίπεδα μελανίνης μεταξύ Αμερικανών Αφρικανικής καταγωγής και Αμερικανών Ευρωπαϊκής καταγωγής είναι από επιστημονικής πλευράς ένα ασήμαντο βιολογικό χαρακτηριστικό, η φυλετική διάκριση είναι πραγματική και σημαντική. Αυτοί που κατηγοριοποιούνται ως «μαύρη φυλή» θα έχουν χαμηλότερα standards διαβίωσης, χειρότερη ιατρική περίθαλψη, και τελικά χαμηλότερη ποιότητα ζωής και μικρότερο προσδόκιμο ζωής (Lewontin & Levins, 2007; Smedley & Smedley, 2005).

«εθνοτικότητα» και «φυλή»

- Οι περισσότεροι Αμερικανοί πιστεύουν ότι ο πληθυσμός της Αμερικής περιλαμβάνει βιολογικά διακριτές «φυλές» στις οποίες έχουν δοθεί διάφορες ονομασίες όπως: «λευκοί», «μαύροι», «κίτρινοι», «κόκκινοι», «Αφροαμερικανοί», «Ευροαμερικανοί», «Αμερινδιάνοι», «Ασιαμερικανοί», «Αυτόχθονες Αμερικανοί» κα.

U.S. Office of Personnel Management Guide to Personnel Data Standards		ETHNICITY AND RACE IDENTIFICATION (Please read the Privacy Act, Statement and Instructions before completing form.)													
Name (Last, First, Middle Initial)		Social Security Number	Birthdate (Month and Year)												
Agency Use Only															
<p>Privacy Act Statement</p> <p>Ethnicity and race information is requested under the authority of 42 U.S.C. Section 2000e-16 and in compliance with the Office of Management and Budget's 1997 Revisions to the Standards for the Classification of Federal Data on Race and Ethnicity. Providing this information is voluntary and has no impact on your employment status, but in the instance of missing information, your employing agency will attempt to identify your race and ethnicity by visual observation.</p> <p>This information is used as necessary to plan for equal employment opportunity throughout the Federal government. It is also used by the U. S. Office of Personnel Management or employing agency maintaining the records to locate individuals for personnel research or survey response and in the production of summary descriptive statistics and analytical studies in support of the function for which the records are collected and maintained, or for related workforce studies.</p> <p>Social Security Number (SSN) is requested under the authority of Executive Order 6997, which requires SSN be used for the purpose of uniform, orderly administration of personnel records. Providing this information is voluntary and failure to do so will have no effect on your employment status. If SSN is not provided, however, other agency sources may be used to obtain it.</p> <p>Specific Instructions: The two questions below are designed to identify your ethnicity and race. Regardless of your answer to question 1, go to question 2.</p> <p>Question 1. Are You Hispanic or Latino? (A person of Cuban, Mexican, Puerto Rican, South or Central American, or other Spanish culture or origin, regardless of race.) ☐ Yes ☐ No</p> <p>Question 2. Please select the racial category or categories with which you most closely identify by placing an "X" in the appropriate box. Check as many as apply.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>RACIAL CATEGORY (Check as many as apply)</th> <th>DEFINITION OF CATEGORY</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>☐ American Indian or Alaska Native</td> <td>A person having origins in any of the original peoples of North and South America (including Central America), and who maintains tribal affiliation or community attachment.</td> </tr> <tr> <td>☐ Asian</td> <td>A person having origins in any of the original peoples of the Far East, Southeast Asia, or the Indian subcontinent including, for example, Cambodia, China, India, Japan, Korea, Malaysia, Pakistan, the Philippine Islands, Thailand, and Vietnam.</td> </tr> <tr> <td>☐ Black or African American</td> <td>A person having origins in any of the black racial groups of Africa.</td> </tr> <tr> <td>☐ Native Hawaiian or Other Pacific Islander</td> <td>A person having origins in any of the original peoples of Hawaii, Guam, Samoa, or other Pacific Islands.</td> </tr> <tr> <td>☐ Other</td> <td>A person having origins in any of the original peoples of Europe, the Middle East, or North Africa.</td> </tr> </tbody> </table>				RACIAL CATEGORY (Check as many as apply)	DEFINITION OF CATEGORY	☐ American Indian or Alaska Native	A person having origins in any of the original peoples of North and South America (including Central America), and who maintains tribal affiliation or community attachment.	☐ Asian	A person having origins in any of the original peoples of the Far East, Southeast Asia, or the Indian subcontinent including, for example, Cambodia, China, India, Japan, Korea, Malaysia, Pakistan, the Philippine Islands, Thailand, and Vietnam.	☐ Black or African American	A person having origins in any of the black racial groups of Africa.	☐ Native Hawaiian or Other Pacific Islander	A person having origins in any of the original peoples of Hawaii, Guam, Samoa, or other Pacific Islands.	☐ Other	A person having origins in any of the original peoples of Europe, the Middle East, or North Africa.
RACIAL CATEGORY (Check as many as apply)	DEFINITION OF CATEGORY														
☐ American Indian or Alaska Native	A person having origins in any of the original peoples of North and South America (including Central America), and who maintains tribal affiliation or community attachment.														
☐ Asian	A person having origins in any of the original peoples of the Far East, Southeast Asia, or the Indian subcontinent including, for example, Cambodia, China, India, Japan, Korea, Malaysia, Pakistan, the Philippine Islands, Thailand, and Vietnam.														
☐ Black or African American	A person having origins in any of the black racial groups of Africa.														
☐ Native Hawaiian or Other Pacific Islander	A person having origins in any of the original peoples of Hawaii, Guam, Samoa, or other Pacific Islands.														
☐ Other	A person having origins in any of the original peoples of Europe, the Middle East, or North Africa.														

Standard Form 181
Revised August 2008
Previous editions not usable

42 U.S.C. Section 2000e-16
NWS 7540-01-000-04-0

ΑΠΟΓΡΑΦΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΗΠΑ...

■ Οι συμμετέχοντες στην απογραφή ενδέχεται να τσεκάρουν μία ή περισσότερες φυλετικές κατηγορίες. Με άλλα λόγια, οι προτιμήσεις ενός ατόμου για το πώς βλέπουν τους εαυτούς τους μπορούν να επηρεάσουν τα δεδομένα. Αυτή η πολυπλοκότητα δεν περιορίζεται απλώς στην απογραφή των Ηνωμένων Πολιτειών. Οι προσπάθειες κατηγοριοποίησης των ατόμων στη βάση κάποιου φυσιογνωμικού χαρακτηριστικού, όπως το χρώμα του δέρματος, μπορεί να είναι πολύ προβληματικές. Για παράδειγμα, «μερικοί άνθρωποι που θεωρούν ότι είναι αφρικανοί δεν έχουν μαύρο δέρμα, και κάποιοι που θεωρούν τους εαυτούς τους Ευρωπαίους ή ασιάτες έχουν» (Kauffman, Conroy, Gardner, & Oswald, 2008, p. 242).

...

- “Αυτό που καθιστά ακόμα πιο προβληματικό το θέμα της κατηγοριοποίησης είναι η χρήση από την Υπηρεσία Απογραφής των ΗΠΑ (2008) της κατηγορίας "εθνοτική ομάδα" μόνο σε σχέση με τους «ισπανικής καταγωγής» ή «λατίνους» ή «μη ισπανικής καταγωγής», με σκοπό την παρακολούθηση της αύξησης του πληθυσμού. Η απογραφή επίσης περιλαμβάνει τις παρακάτω φυλετικές κατηγορίες: : American Indian ή Alaskan Native (i.e., American Indian, Eskimo, or Aluet), Asian, Native Hawaiian and Other Pacific Islander, Black or African American, White, and Some Other Race (e.g., Mulatto, Creole, Mestizo, etc.).”

STUDENT ETHNICITY AND RACE

INSTRUCTIONS: This form is to be filled out by the student's parents or guardians, and both questions must be answered. Part A asks about the student's ethnicity and Part B asks about the student's race.

A Is your student of Hispanic or Latino origin? *If yes, check all that apply.*

☐ Not Hispanic/Latino	☐ Central American	☐ Puerto Rican
	☐ Cuban	☐ South American
	☐ Dominican	☐ Spaniard
	☐ Latin American	☐ Other Hispanic/Latino
	☐ Mexican/ Mexican American/ Chicano	

B What race(s) do you consider your child? *Check all that apply.*

☐ African American/ Black	☐ Native Hawaiian	☐ Makah
☐ White	☐ Fijian	☐ Muckleshoot
☐ Asian Indian	☐ Guamanian Or Chamorro	☐ Nisqually
☐ Cambodian	☐ Mariana Islander	☐ Nooksack
☐ Chinese	☐ Melanesian	☐ Port Gamble Klallam
☐ Filipino	☐ Micronesian	☐ Puyallup
☐ Hmong	☐ Samoan	☐ Quileute
☐ Indonesian	☐ Tongan	☐ Quinault
☐ Japanese	☐ Other Pacific Islander	☐ Samish
☐ Korean		☐ Sauk-Suiattle
☐ Laotian	☐ Alaska Native	☐ Shoalwater
☐ Malaysian	☐ Chehalis	☐ Skokomish
☐ Pakistani	☐ Colville	☐ Snoqualmie
☐ Singaporean	☐ Cowlitz	☐ Spokane
☐ Taiwanese	☐ Hoh	☐ Squaxin Island
☐ Thai	☐ Jamestown	☐ Stillaguamish
☐ Vietnamese	☐ Kalispel	☐ Suquamish
☐ Other Asian	☐ Lower Elwha	☐ Swinomish
	☐ Lummi	☐ Tulalip
		☐ Yakama
		☐ Other Washington Indian
		☐ Other American Indian

Init

Obsv

Office Use:

Obsv Init

Office Use:

Anastasiou, Kauffman & Michail in “Ethnicity and Exceptionality” 2011 in Handbook of Special Education

- “Ο προσδιορισμός της εθνικότητας και της φυλής ήταν πολύ πιο περίπλοκος στις Η.Π.Α. από ότι σε άλλα μέρη του κόσμου. Αυτό οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι κάθε απογραφή, από την πρώτη του 1790, έχει ορίσει διαφορετικά την έννοια της φυλής (Hodgkinson, 1995). Το Γραφείο Διαχείρισης και Προϋπολογισμού, υπεύθυνο για τον τρόπο με τον οποίο ορίζονταν οι φυλές, έδωσε την ακόλουθη προειδοποίηση: “Οι φυλετικές και εθνοτικές κατηγορίες που ορίζονται στο πρότυπο δεν πρέπει να ερμηνεύονται ως επιστημονικές ή ανθρωπολογικές : (αναφέρεται από τον Hodgkinson, 1995, p. 174).”

«φυλή» & «εθνοτική ομάδα»

- Έτσι τον όρο «**φυλή**» τον χρησιμοποιούμε συμβατικά μόνο όταν αναφερόμαστε στην Αμερική, και υπογραμμίζουμε την ανάγκη να διαχωρίσουμε τις λαϊκές παραδοσιακές αντιλήψεις από τις επιστημονικές θέσεις.
- Όταν αναφερόμαστε στην Ευρώπη, χρησιμοποιούμε τον όρο «**εθνοτική ομάδα**». Ο όρος αυτός δηλώνει επαφή και δια-συσχέτιση και αναφέρεται σε Δυτικές και μη-Δυτικές κοινωνίες. (Eriksen, 1993).

«Κοινωνική φυλή» social race

- Η «φυλή» κατασκευάζεται κοινωνικά.
- Οι «φυλές» για τις οποίες ακούμε καθημερινά είναι πολιτισμικές ή κοινωνικές παρά βιολογικές κατηγοριοποιήσεις (Charles Wagley 1959/1968).

...

- Αν και οι περισσότεροι επιστήμονες εγκατέλειψαν τον όρο «φυλή» (race) μέχρι το 1920, πολιτισμικές θεωρήσεις της έννοιας «φυλή» εξακολούθησαν να υπάρχουν σε λαϊκές, παραδοσιακές ταξινομήσεις ακόμα και χωρίς θεσμική νομιμοποίηση (Eriksen 1993).
- Έτσι χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και πολιτισμικές διαφορές σε πολλές κοινωνίες αποδίδονται ακόμη σε κάποιους ανθρώπους στη βάση της «φυλής» και με αυτόν τον τρόπο οι «φυλές» έγιναν εθνοτικές κατηγορίες.

Κοινωνικά, πολιτισμικά και πολιτικά χαρακτηριστικά της έννοιας «φυλή»

- Η έννοια της «φυλής» έχει νόημα μόνο υπό όρους κοινωνικούς, πολιτισμικούς και πολιτικούς.
- Συχνά κυρίαρχες ομάδες θεωρούσαν τις μειονότητες ως βιολογικά κατώτερες
- Έτσι η κοινωνική διαστρωμάτωση φαινόταν αναπόφευκτη, διαρκής και «φυσική»

Από τον βιολογικό στον πολιτισμικό ρατσισμό

- Πολιτισμικός ρατσισμός (new racism, cultural racism)

Δεν είναι θέμα «φυλής» (βιολογίας) είναι θέμα «κουλτούρας» (πολιτισμού) [το επιχείρημα: «δεν είναι κατώτεροι βιολογικά είναι κατώτεροι πολιτισμικά»]

Πολιτισμική κατασκευή της «φυλής»

- Πως κατασκευάζεται πολιτισμικά η «φυλή» στις Ηνωμένες Πολιτείες;

Το παιδί ενός μικτού γάμου (με έναν γονέα λευκό κι έναν μαύρο) κατατάσσεται ως μαύρο. Το έγχρωμο χαρακτηριστικό αποδίδεται και προτάσσεται στην απόδοση καταγωγής.

«hypodescent» (Harris & Kottak 1963)

- Σε μερικές πολιτείες της Αμερικής, οποιοσδήποτε έχει ένα μαύρο πρόγονο, ακόμα και μακρινό, κατηγοριοποιείται ως μέλος της μαύρης φυλής. Αυτός είναι ένας «κανόνας καταγωγής» που αποδίδει κοινωνική ταυτότητα στη βάση της καταγωγής, που όμως δεν συναντούμε σε άλλες χώρες.

«hypodescent»

- Σύμφωνα με αυτή την κατηγοριοποίηση παιδιά που προέρχονται από γονείς διαφορετικών ομάδων αυτομάτως εντάσσονται στη μειονοτική ομάδα.
- Έτσι η αμερικανική κοινωνία χωρίζεται σε ομάδες που τις χαρακτηρίζει η ανισότητα και πολλοί άνθρωποι αντιμετωπίζουν διακρίσεις γιατί κάποιος πρόγονός τους ανήκε σε μειονοτική ομάδα.

- Η πολιτισμική κατασκευή της φυλής άλλοτε έχει στόχο την διαιώνιση των διακρίσεων, κι άλλοτε την προβολή της εθνικής ομογενοποίησης.

Εθνογραφικό παράδειγμα: Ιαπωνία

- Οι Αμερικανοί θεωρούν τους Ιάπωνες ως ένα εθνικό κράτος ομοιογενές φυλετικά, εθνοτικά, γλωσσικά και πολιτισμικά. Κάτι το οποίο προέβαλε και ο πρωθυπουργός της Ιαπωνίας Nakasone για πολιτικούς εθνικιστικούς λόγους (Jennifer Robertson 1992).
- Στην πραγματικότητα κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Τα δημογραφικά στοιχεία αναφέρουν ότι το 10% του πληθυσμού της χώρας είναι διάφορες μειονότητες (ιθαγενείς Ainu-Okinawans, outcast burakumin [ανέγγιχτοι], μεταναστευτικές μειονότητες όπως Κορεάτες κλπ), ενώ κάποιες από τις γλώσσες που μιλιούνται στη χώρα είναι πολύ διαφορετικές μεταξύ τους.

- Οι **Burakumin** θεωρούνται κατώτεροι από την πλειονότητα των Ιαπώνων και έχουν στιγματιστεί και περιθωριοποιηθεί κοινωνικά, εκπαιδευτικά και ζουν σε συγκεκριμένες περιοχές.
- Στην παραδοσιακή κοινωνική ιεράρχηση των Ιαπώνων (πολεμιστές samurai, καλλιεργητές, τεχνίτες, έμποροι) βρίσκονται στην χαμηλότερη βαθμίδα αυτή και απασχολείται σε «βρώμικες δουλειές» όπως σφαγή ζώων, θάψιμο νεκρών κλπ), επίσης συνδέονται με το έγκλημα και την πορνεία.

- Σήμερα η διάκριση των Burakumin δεν είναι θεσμική (de jure- institutional) αλλά συμπεριφορική (de facto-attitudinal). Κάτι ανάλογο με τους μαύρους στην Αμερική.
- Παρόμοια είναι η θέση των Κορεατικής καταγωγής μεταναστών στην Ιαπωνία.

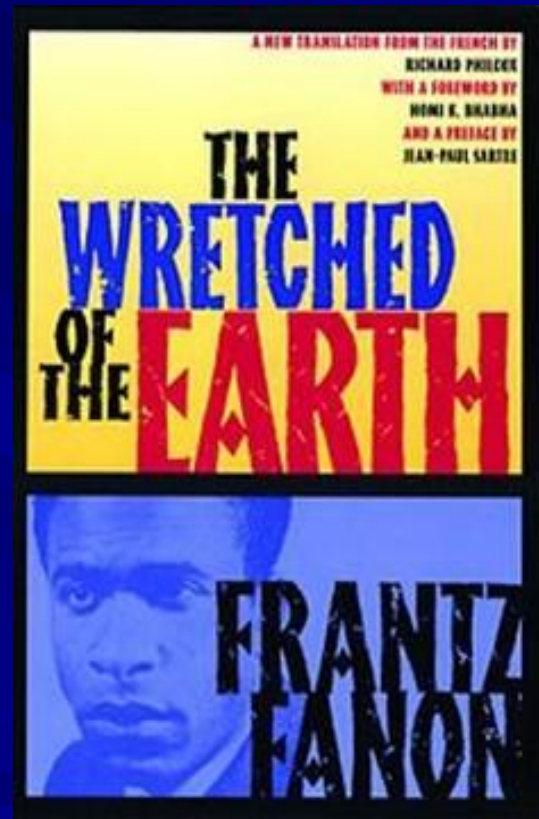
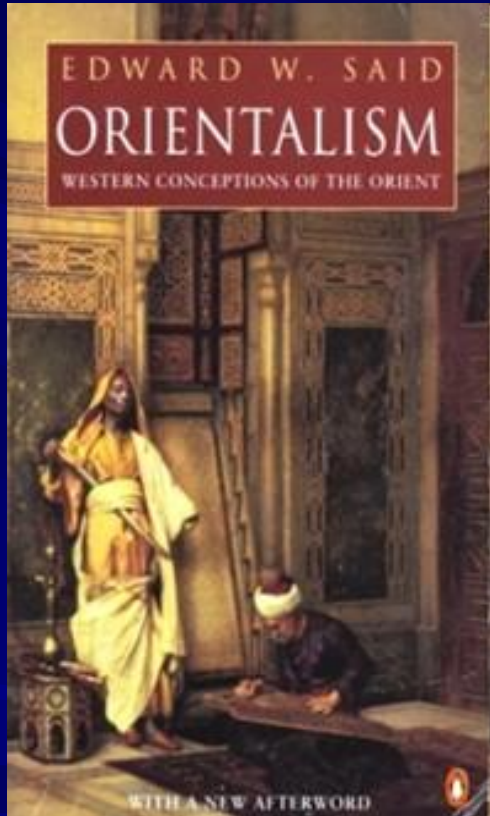
Μετα-αποικιοκρατική περίοδος

- Η διαφορετικότητα μετακομίζει στις μητροπόλεις
- Η μετα-αποικιοκρατική θεωρία εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο η δυτική λογοτεχνία σε συνδυασμό με την αποικιοκρατική κουλτούρα διαστρεβλώνει τις εμπειρίες και την πραγματικότητα και χαράσσει την «κατωτερότητα» των αποικιοκρατούμενων.

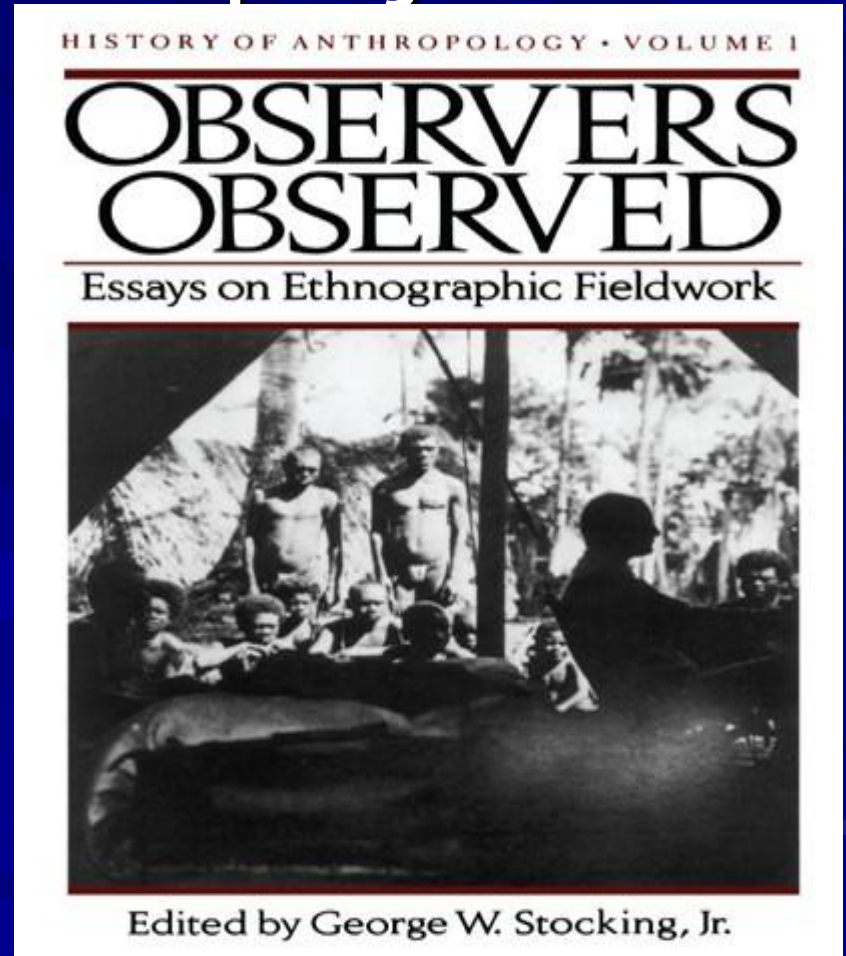
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ

- Μερικοί/ές από τους/τις πιο γνωστούς/ές εκπροσώπους της μετα-αποικιοκρατικής θεωρίας είναι οι εξής: Edward Said, Homi Bhabha, Frantz Fanon και Gayatri Chakravorty Spivak.

Σημαντικά μετα-αποικιοκρατικά έργα

Ανθρωπολογία και η μελέτη της διαφορετικότητας

Κουλτούρα και εθνοτικότητα

στην ανθρωπολογία

- Η εθνοτικότητα βασίζεται στις πολιτισμικές ομοιότητες και διαφορές σε μια κοινότητα ή εθνικό κράτος.
- Τα μέλη μιας εθνοτικής ομάδας μοιράζονται πιστεύω, αξίες, έθιμα, και νόρμες εξαιτίας του κοινού παρελθόντος

■ Nation-state (έθνος-κράτος) nationalism
(εθνικισμός)

Εθνοτική ομάδα (ethnic group)
εθνοτικότητα (ethnicity)

Τα χαρακτηριστικά της εθνοτικής ομάδας (ως πολιτισμική κατηγορία)

- Γλώσσα
- Θρησκεία
- Ιστορικότητα
- Τόπος
- Προγονικότητα (ancestry)
- Φυσικά χαρακτηριστικά

Εθνοτική ομάδα (ethnic group)

- Όρος ευρύς
- Περιγράφει μια ομάδα ανθρώπων οι οποίοι διαχωρίζουν εαυτούς από άλλες ομάδες με τις οποίες μπορεί να βρίσκονται σε επαφή ή/και συνύπαρξη.
- Ο όρος χαρακτηρίζει: εθνοτικές μειονοτικές ομάδες (σε αστικές βιομηχανικές κοινωνίες), διαφορετικές πολιτισμικές & κοινωνικές ομαδοποιήσεις (ανάμεσα σε ιθαγενείς πληθυσμούς)

Από τη «φυλή» στην «εθνοτικότητα»

- Όλες οι ομάδες είναι εθνοτικές ομάδες
- Τόσο οι πλειοψηφικές όσο και οι μειοψηφικές ομάδες είναι εθνοτικές ομάδες
- Η εθνοτικότητα είναι μια μορφή πολιτισμικής ταυτότητας

Εθνοτική ομάδα

- Έθνος ως φαντασιακή κοινότητα (Anderson 1983)
- Εθνοτική ομάδα ως φαντασιακή κοινότητα

Ενδοπολιτισμική ποικιλότητα

- Αν και υπάρχουν κοινά στοιχεία μεταξύ ανθρώπων που μοιράζονται την ίδια κουλτούρα, ή εθνοτικότητα, υπάρχει επίσης και μεγάλη διαφοροποίηση ανάμεσα σε άτομα μέσα στην ίδια κουλτούρα ή εθνοτικότητα. Για το λόγο αυτό οι εκπαιδευτικοί, θα πρέπει να αποφεύγουν γενικές παραδοχές ή να σχεδιάζουν εκπαιδευτικά μοντέλα βασισμένα μόνο σε μια κουλτούρα ή εθνοτικότητα γιατί τότε θα οδηγηθούν σε λανθασμένες διδακτικές επιλογές. (Kauffman et al., 2008).

Το παράδοξο της πολυπολιτισμικότητας

Ασκώντας κριτική στις Αμερικανικές σπουδές για την εθνοτικότητα ο Stephen Steinberg λέει:

«Οι μετανάστες από την Ευρώπη υποτιμώνταν για την πολιτισμική τους διαφορετικότητα και το υπονοούμενο μήνυμα ήταν: 'θα γίνεις σαν εμάς είτε το θέλεις είτε όχι'. Όταν όμως επρόκειτο για φυλετικές μειονότητες, το υπονοούμενο ήταν: 'όσο κι αν μας μοιάζεις, θα παραμείνεις διαφορετικός και χώρια'» (Steinberg, 1981:42)

...

Σε σχέση με τις μειονότητες, το κράτος μπορεί να κατηγορηθεί για αδικία είτε αν προωθεί την ισότητα είτε να προωθεί την διαφορετικότητα.

Π.χ. αν το κράτος δίνει έμφαση στα ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις, τα μέλη των μειονοτικών ομάδων μπορεί να αισθάνονται ότι η πολιτισμική τους ιδιαιτερότητα δεν αναγνωρίζεται κι ότι η ταυτότητά τους απειλείται. Για παράδειγμα οι Ρομά της Βρετανίας αισθάνονται ότι το κράτος παρεμβαίνει στις υποθέσεις τους όταν επιμένει ότι θα πρέπει να γίνουν εδραίοι εργάτες (Okely, 1983)

...

Αν πάλι το κράτος και η κυρίαρχη πολιτισμικά ομάδα τονίζει τις πολιτισμικές διαφορές και τις προβάλλει ως αρετές, τα μέλη της μειονότητας ίσως αισθανθούν ότι συντελείται διάκριση εις βάρος τους.

Π.χ Στην Νότια Αφρική οι λευκοί αρνούσαν στους ιθαγενείς την εκμάθηση της Αγγλικής, ενθαρρύνοντας τους να χρησιμοποιούν Αφρικανικές γλώσσες ώστε να μην έχουν τις ίδιες δυνατότητες επαγγελματικής κινητικότητας.

Η ανθρωπολογία

- Έχει καταδείξει με πλήθος εθνογραφικών ερευνών ότι η συμπεριφοριστική διαφοροποίηση οφείλεται στην κουλτούρα κι όχι στη βιολογία κι ότι όλοι οι ανθρώπινοι πληθυσμοί έχουν τις ίδιες δυνατότητες για πολιτισμική εξέλιξη.
- Στις κοινωνίες με ταξική διαστρωμάτωση οι διαφορές στην επίδοση ανάμεσα σε οικονομικές, κοινωνικές, και εθνοτικές ομάδες αντανακλούν διαφορετικές εμπειρίες και ευκαιρίες παρά γενετικές επιφάσεις.

Βιβλιογραφία

- Eriksen, T. H. (1993). *Ethnicity and Nationalism: Anthropological Perspectives*. London: Pluto Press.
- Lewontin, R. & Levins, R. (2007). *Biology under the influence: Dialectical essays on ecology, agriculture, and health*. New York: Monthly Review Press.
- Smedley, A., & Smedley, B. D. (2005). Race as biology is fiction, racism as a social problem is real. *American Psychologist*, 60, 16-25.
- Bayor, R. H. (2003). *Race and Ethnicity in America: A concise History*. Columbia University Press
- Ratcliffe, P. (2004). *'Race' Ethnicity and Difference: Imagining the Inclusive Society*.

Βιβλιογραφία

- Stone, J. & Rutledge D. (2003) *Race and Ethnicity: Comparative and Theoretical Approaches*. Blackwell
- Healey, J. F. (2009). *Race, Ethnicity, Gender and Class: The Sociology of Group Conflict and Change*.